

Vuurboetsduin

FRANS BEEKMAN

Door de eeuwen heen zijn de Nederlandse duinen als waarschuwingpunten voor de scheepvaart op de Noordzee gebruikt. Met bakens, seinpalen en vuurtorens werd aangegeven voldoende afstand te houden van de kust om niet te stranden op een van de zandbanken. Aanvankelijk werden er echte vuren op hoge duintoppen gestookt.

De vuurtorens langs de kust liggen soms achter de zeereep, zoals in Zuidwest-Nederland in Westkapelle, Haamstede en Ouddorp. De voorduinen waren hier niet stabiel. Aan de Hollandse kust staan de vuurtorens juist op de zeereep, zoals in Scheveningen, Katwijk, Noordwijk, IJmuiden, Egmond en Huisduinen. Op de Waddeneilanden staan ze soms op het kustduin van Texel en Ameland en soms dieper het duin in op de eilanden Vlieland, Terschelling en Schiermonnikoog.

Vanouds werd het vuur gestookt op een stenen gebouwtje met een ijzeren rooster, dat vuurboet, vierboet of vuurbaak werd genoemd. Die namen komen we onder meer tegen op Schouwen, Scheveningen, Katwijk en Vlieland. De aanduiding Kijkduin, Waakduin en Seinpostduin komt ook meer voor langs de kust.

Op de brandveilige stookplaats brandde men tot in de zestiende eeuw takkenbossen of stro, daarna werden steenkolen gebruikt. Het ging hierbij om open vuren. Vaak stookte men niet en waren er klachten van de langsvarende schippers. In de negentiende eeuw gaat men over op gemetselde of gietijzeren torens waarop een draailicht met spiegels als landherkenning brandde. Naast de vuurtorens staan altijd woningen voor de lichtwachters.

Op het hoogste duin van Vlieland

De vuurtoren werd gebouwd op de plaats van de oude vuurbaak, 38 meter hoog, op een duin dat tot 45 meter reikt. De toren kon dus vrij laag zijn, slechts 18 meter. De hoge binnenduintrand beschermde het dorp Oost-Vlieland. Net als elders langs de kust zal men het duin hebben vastgelegd om minder last van het zand te hebben. In 1836 werd een bakstenen vuurtorentje van 12 meter gebouwd met als lichtbron een petroleumlamp. In 1909 verrees een gietijzeren toren van 18 meter, die afkomstig was uit IJmuiden (en al 30 jaar oud). In 1919 ging men over op elektrische verlichting.

Naast de vuurtoren stond sinds de periode 1802-1811 een stenen zuil geplaatst door luitenant-generaal baron C.R.T. Krayenhoff ten behoeve van de Rijksdriehoekmeting en de zeer exacte kartering van Nederland. Om dit merken heen werd in 1929 een ijzeren stellage gebouwd als kustwachtpost. Het licht van de vuurtoren gaat nog steeds twee seconden 'aan' en twee seconden 'uit': dat is de nachtherkenning van Vlieland. Aan een seinpaal naast de vuurtoren kan een vlag of stormbal worden gehesen als een stormwaarschuwing overdag. Het duin rond Oost-Vlieland werd na 1925 blijvend vastgelegd met dennen. Het is een donker bos van een kilometer breed. Op deze manier zijn de Vlielanders voorgoed verlost van stuivend zand in het dorp.

DR. F. BEEKMAN IS OUD-LERAAR AARDRIJKSKUNDE

